

مۇنىدەر وچە

1 - لېكىسىيە

- نېبىھە ئۈچۈن دىننى سوتىسىيَا لىستىك جەھىئىە .....
يې تکە ما سلاشتۇرۇش ھەسلىسى ئۆتتۈرۈخا قو -
يۇلىسىدۇ؟ 1
1. دىننىك بىھىش ئالاھىدىلىكى دىننى
سوتىسىيَا لىزىخا ما سلاشتۇرۇشنىڭ زۆرۈر لۇكىسى
بەلگىلىگەن 6
2. دىننى سوتىسىيَا لىستىك جەھىئىيە تکە ما س-
لاشتۇرۇشقا ئاكتىپ يېتە كلەشنى ئېلىملىز سوت
سىيَا لىزىھىنىڭ تۈپ ماھىيەتى بىلەن دىننىك ئەس-
لى مەۋجۇتلۇقى ۋە تەرقىقىيَا تىننىڭ ئېھتىسىيَا جى
بەلگىلىگەن 10
3. دىننى سوتىسىيَا لىستىك جەھىئىيە تکە ما س-
لاشتۇرۇشقا پائال يېتە كلەشنى دىننىك سوتىسىيَا
لىستىك ئىككى مەدەنلىيەت قۇرۇلۇشىغا خىزىھەت
قىلىشىتا يوشۇرۇن كۈچى ۋە ئالاھىدە ئۇستۇنلىكى
بۇلغانلىقى بەلگىلىگەن 17
4. دىننى سوتىسىيَا لىستىك جەھىئىيە تکە ما س-
لاشتۇرۇشقا پائال يېتە كلەشنى جۇڭگۈچە سوتىسىيَا
لىزم قۇرۇشنىڭ ئېھتىسىيَا جى بەلگىلىگەن 24

2 - لېكسييە

- دەنەنى سوتسىيَا لىزەغا ما سلاشتۇرۇشنى قا ذـ
داق ئىشقا ئاشۇرۇش كېرەك 30
- دەنەنى سوتسىيَا لىزەغا ما سلاشتۇرۇش—پارـ
تىيە ۋە ھۆكۈمە تىنىڭ ياخشى ئىشلەشكە تېگىشلىك
مۇھىم خىزەمىتى 31
- (1) دەنەنىي جىھەھە تىنگى تۈرلۈك سىياسە تـ
لمە دەنەنىي قەتىئى تەۋەرەنەي ياخشى ئەھە لىسەيلەشتنـ
دۇش دەنەنى سوتسىيَا لىزەم جەھىيەتىنگە ما سلاشتۇـ
رۇشنىڭ ئا لەنەنلىقى شەرتى 33
- (2) دەنەنىي زاتلار ۋە دەنەما ئېتىقاد قىلىدىغان
ئاھما ئاردىسىدا ۋە قەذىپەرۋەرلىك ، سوتسىيَا لىزەم
قەربىيەسىنى قەتىئى بوشاشماي ئېلىپ بېرىش كېرەك.
بۇ، دەنەنى سوتسىيَا لىزەم جەھىيەتىنگە ما سلاشاـ
تۇرۇشنىڭ ئاساسى 36
- (3) ھەر دەرچىلىك ئىقلام دەنەنىي جەھەمەـ
يە تلىرىدىنىڭ دولىنى تو لۇق جارى قىلدۇرۇش —
دەنەنى سوتسىيَا لىزەغا ما سلاشتۇرۇشنى ئىشقا ئاـ
شۇرۇشنىڭ ئاساسلىق كۈچى 42
- (4) قانۇن بويىچە دەنەنىي ئىشلارنى باشقۇـ
رۇشنى كۈچەيتىش — دەنەنى سوتسىيَا لىزەغا ما سـ
لاشتۇرۇشنى ئىشقا ئاشۇرۇشنىڭ زۆرۈر شەرتى ... 46
- دەنەنى سوتسىيَا لىزەم جەھىيەتىنگە ما سـ
لاشتۇرۇشنى ئىشقا ئاشۇرۇشىتا دەنەنىي جەھە تىتىنـ
ئېلىپ ئېيتىدىغان بولساق، قايسى ئىشلارنى ياخـ
شى ئىشلەش كېرەك؟ 50

(1) تىسلام دىننىڭ دىنلىقى قىدە ، دىنلىقى قاڭىز ، دىنلىقى ئەخلاقىتىكى بىسەزى ئاكتىپ ئا
مىلاردىن قولۇق پايدىلىنىپ ، ئۇنى سوتىسىيا لىزم
چەھەئىيەتى ئۈچۈن خىزىدەت قىلدۇرۇش - بۇ تىمسەت
لام دىنلىقى سوتىسىيا لىزم جەھەئىيەتىكى ماسلاشتۇر -
دۇشقا ئاكتىپ يېتىكە كەشتىكى پىر ھۇھىم تەرەپ .. 52

(2) دىنلىقى يۇقىرى قاتىلام زاتلار ، دىنلىقى خادىملار تىسلام دىنلىقى دىنلىقى ئەقدىدىلىرى ئە -
چەددىكى سوتىسىيا لىزم جەھەئىيەتىكى ئۇيغۇن كەل -
مەيدىدەخان دىنلىقى ئەقدىدىلەرگە قارىتا سوتىسىيا لىزم
زىم جەھەئىيەتىكى ئۇيغۇن كېلىدىدەخان تەپسىر ۋە چۈل -
شەنچىلەرنى يېتىدىدىن ئوتتۇرداخا قويۇشى - تىسلام
دىنلىقى سوتىسىيا لىزم جەھەئىيەتىكى ماسلاشتۇرۇشقا
بىكى ئىنتايىن ھۇھىم يەنسە بىر تەرەپ 62

3 - لېكىسىيە

دۇلىتىمىزدە دىنلىقى سوتىسىيا لىستىك جەھەئى -
يېتكە ماسلاشتۇرۇشنىڭ ئىساسى ۋە شارا ئىستى
شۇنداقلا نۆۋەتتە ۋەلايەتىمىزدە دىنلىقى سوتىسىيا -
لىستىك جەھەئىيەتكە ماسلاشتۇرۇشتا تەكتىلەشىكە
ۋە يەنەمۇ ئايدىڭلاشتۇرۇۋېلىشقا تېكىشلىك بەزى
ھەسىلىئەر توغىرىسىدا 68

1. ھەھەئىيەتكە دىنلىقى سوتىسىيا لىستىك
جەھەئىيەتكە ماسلاشتۇرۇشتا قانداق ئىساس ۋە شارا
دا ئىتلاار بار ? 68

(1) ھەھەئىيەتكە سوتىسىيا لىزم تۈزۈمى
دىنلىقى سوتىسىيا لىستىك جەھەئىيەتكە ماسلاشتۇرۇشتا

- نئىڭ سىياسى ئاساسى 69
- (2) دۆلەتلىقلىرىزدە دىننىي تۈزۈشنىڭ ئىسلام
قىلىنىشى دىننىي سوتىسىيا لىزم جەھىيىتىگە ماسى -
لاشتۇرۇشنىڭ ئەمە لىي ئاساسى 70
- (3) ھەر دەر دەرىجىلىك ئىسلام دىننىي جەھىيىتىگە -
يە تىلىرى ئىسلام دىننىي سوتىسىيا لىستىك جەھىيىتىگە تىكە
ماسلاشتۇرۇشنىڭ تەشكىلىي ئاساسى 71
- (4) ۋىلايەتلىقلىرىزدە كۆپ ساندەتكى
ھەر مەللەت دىننىي خادىملار ئىسلام دىننىي سوت -
سىيا لىستىك جەھىيىتىگە تىكە ماسلاشتۇرۇشنىڭ باشلامچى
ۋە ئاكتىپ كۈچ 72
- (5) ۋىلايەتلىقلىرىزدەتكى كەڭ ئېتىقادچى ئاھما
بىلەم ۋە پەن - تېرىخىنىڭ ئۆگەنىش ئىسلام
دىنلىرىزدەتكى ئىمانتنىڭ چۈمىسىسىدىندۇر دەپ
قارايدۇ . بىۇ ئىسلام دىنلىرىزى سوتىسىيا لىزم
جەھىيىتىگە ماسلاشتۇرۇشنىڭ ئاممىتى ئاساسى ... 73
- (6) ئىسلام دىنلىرىزدەتكى دىننىي ئەقىدە ، دىننىي
قاىىدە ۋە دىننىي ئەخلاقلار ئىچىدىكى ئاكتىپ ئا -
ھىلىلار - دىنلىرىزى سوتىسىيا لىزم جەھىيىتىگە ماسى -
لاشتۇرۇشنىڭ ھۇھىم قىچىكى شەرتى 74
- 2 . ۋىلايەتلىقلىرىزدەتكى ئەمە لىي ئەھۋالنى چى
قىدىش قىلىپ ، دىنلىرىزى سوتىسىيا لىستىك جەھىيىتىگە تىكە
ماسلاشتۇرۇش ئۈچۈن تۆۋەندىكىداك بىر نىچىچە
ھەسلەتلىنى تەكتەلەش زۆر 74
- (1) دىننىي ئېتىقاد ئەركىنلىكى سەيىاستىدىنى
ئۇمۇھىۋەلۈك توغرى ئىزچىلىلاشتۇرۇپ ، ئەمە لىيەش -

- 74 تۈرۈش لازم .....
 (2) ھاكىمىيەت بىلەن دىنىنى ئا يۈرۈپ بىتىش
 پىرىسىپىدا چىڭ تۇرۇپ دىنىنىڭ دۆلەتنىڭ ھەمۇ
 رىي، نەدلەيە، نىكاھ، ماڭارىپ، پىلانلىق تۇغۇت
 قاتارلىقلارغا ئاردىلىشىدەغان بارلىق ھادىسىلەرنى
 قاتتىق ھەنئى قىلىش لازم .....
 76 75 (3) ھەر قانداق كىشىنىڭ دىندىن پايدىلە
 نىپ مىللەتلەر ئىتتىپاقيغا، جەھىئىيەتنىڭ ھۇ
 قىلىقىغا، ۋەتەننىڭ بىرلىكى ۋە ئىقتىسادىي
 قۇرۇلۇشىغا بۇزغۇنچىلىق قىلىشقا قەتىئى يول
 قويۇلمايدۇ .....
 77 76 (4) تەپسىر قىلغاندا ئىگىلەشكە تېگىشلىك
 پىرىسىپلارغا قەتىئىي دققەت قىلىش كېرەك .....
 77 78 (5) مۇستەقىل، ئۆز - ئۆزى دىنلىك خوجا بولۇش،
 دىنلىي ئىشلارنى ئۆزى باشقۇرۇش پىرىسىپىدا
 چىڭ تۇرۇش، دۆلەت سىرتىدىكى دىنلىي كۈچلەر
 ئىش سىكىپ كىرىدىنى توسىپ، دۆلەت سىمىزنىڭ
 ئىگىلەك هوقۇقى ۋە ئا بىرىيىنى قوغداش كېرەك...
 79 78 (6) ئىسلام دىننىنىڭ ئەقىدە - ئەھكاملىرى ۋە
 ئەخلاقلىرى دىدىكى ئاكتىپ ئاھىللاردىن تولۇق پايد
 دىللىنىپ بۇنى سوتىسىما لەستىك جەھىئىيەت ئۇچۇن
 خىزمەت قىلدۇرۇش كېرەك .....
 80 79 (7) دىنلىي تۆزۈم ۋە دىنلىي ئەخلاقلارنى پايد
 ئاڭ، ئېھىتىيا تىچانلىق بىلەن ئىسلاھ قىلىش
 كېرەك .....
 82 81 (8) ذورمال بولغان دىنلىي پا ئالىيە تىلەر بىلەن

- قانۇنلىقىزىز ھەر دىكەتلەرنىڭ چەك - چېڭىرىسىنى
ئېنىق ئايردىش لازىم 83
- (9) دەن بىلەن فېئودال خۇراپاتلىقنىڭ چەك
چېڭىرىسىنى توغرى ئايردىش كېرەك 84
- (10) ھەذىۋى ھەدەۋىيەت قۇرۇلۇشى داۋاھى
دەكىي دەنلىقى ھەسلىقىگە توغرى ھۇئاھىلە قىلىش
كېرەك 86
- (11) ھىللەت بىلەن دەندىن ئىبسا رەت ئىك
كى ئۇقۇھىنىڭ ھۇناسىۋەتنى ۋە پەرقىمى ئېنىق
ئايردىش كېرەك 90
3. نۇۋەتتە ۋە دىلايىتىمىزدە دەنلىقى سوتىمىيالى
زەخا داسلاشتۇرۇش ئۇچۇن يەنسىمۇ ئايدىڭلاشتۇرۇشقا
تېگشلىك بەزى ھەسلىلەر 93
- (1) ھەسچىت سېلىش ، دېيمونت قىلىش ۋە
تىزدىلاش توغرىسىدا 93
- (2) ھەسچىتلەرنى دېموکراتىك باشقۇرۇش
ھەسلىقى توغرىسىدا 95
- (3) ھۆكۈمەت دەنلىقى ئىشلار تارماقلاردىڭ
دەنلىقى پاڭالىيەت سورۇنلىرىغا قارۇتا ئېلىپ باولى
غان ھەمۇردىي دەھبەرلىكىنى توغرى چۈشىنىش
كېرەك 98
- (4) دەنلىقى ۋەزىپىدىكى خادىملىارنى باشقۇ -
دۇشنى توغرى چۈشىنىش كېرەك 99
- (5) دەنلىقى ۋەزىپىدىكى خادىملارغا قويۇلدۇ
غان ئاساسىي تەلەپلىر قايسىلار ؟ 100

- (6) پا رقىيە ۋە ھۆكۈھەت دىننىي ۋەزدىپىددىكى خادىملارغا نىسبەتنەن قانسىداق فاڭچېن قوللىرى ئىسىدۇ ؟ 102
- (7) نېيمە ئۇچۇن ئاللىبۇرۇن ئەھەلدىن قال دۇرۇلغان دىننىي فېئۇداللىق ئەمتىياز ۋە دىننىي ئېكىسىپلاتاتسىيە تۈزۈمىنى ئەسلىگە كەلەپ تۈرۈشكە بولمايدۇ ؟ 103
- (8) نېيمە ئۇچۇن شەخسىيەلەرنىڭ تۈز ئالدى خا قاردىخانا ئېچىشىغا يول قويۇلمايدۇ ؟ 106
- (9) «غازات»قا يېڭىنى، ئەھەللىيەتكە تۈرىپ شۇن، سوتىسىيەلىزم جەهىيەتىگە پايدىلىق بولغان قەدبىر لەرنى بېرىش كېرەك 107
- (10) دىننىي ئىزى باسازلارنى تەربىيەلەش، دىننىي خادىملارنىڭ تۈھۈھىپۈز لۈك ساپاسىنى تۈس تۈرۈش توغرىسىدا 109

4 - ئېكىسىيە

- ئىسلام دىننىي سوتىسىيەلىستىك بازار ئىگە - لىكى سەستىبەسىنىدا ھاسلاشتۇرۇشقا ئاكىتىپ يې - تەكلەيلى .. 113
1. ئىسلام دىننىي سودىنلى قەدبىر لە يىدۇ 113
2. ئىسلام دىننىنىڭ بازار كۆز قاردىشى 118
- (1) ئىسلام دىنلى بازارغا ئەھمىيەت بېرىدۇ، بازار بېكىتىنە ھالقىتە بولماسلىقى كېرەك، - دەپ قارا يىدۇ 119
- (2) ئىسلام دىنلى ئەركىمن سودا قىلىش ۋە ئادىل رەقا باسەتللىشىشنى قۇۋۇھەتلەپ، بازارنى

- 121 هونوپول قىلىشقا قارشى تۇردىۇ .....
 (3) ئىسلام دىننى بازار قائىمىدىسى ۋە سودا
 ئەخلاقىغا يۇقىرى دەردجىدە ئەھمىيەت بېرىدىۇ
 ھەمدە بۇ خەل بىر يۈرۈش قائىدە ۋە چار مىلارنى
 يو لغا قويۇشنى نازارەت قىلىدىۇ .....
 123 3. ئىسلام دىننىڭ بازار كۆز قارشىمىدىكى
 ئاكىتىپ دولىدىن تولۇق پايدىلىنىپ ، پاسىسىپ
 دولىنى چەكلەپ ، ئىسلام دىننىڭ بازار كۆز قا-
 دىشىنى سوتىسىيالىستىك بازار ئىگىلىكى سىستې -
 125 جىسىخا ھاسلاشتۇرۇش لازىم .....
 (1) پۇل - مۇئاھىىلە بازىرى ھەسەنلىسى
 126 توغرىسىدا .....
 (2) ئېلان كەسپىگە ئەھمىيەت بېرىش ھە -
 127 سەللىسى توغرىسىدا .....
 (3) مەبلەغنى تەكراو ئىشلەپ چىقىرىدىش تۈچۈن
 سەرپ قىلىشقا پائال يېتە كىلەش كېرەك .....
 128 (4) قانداق قىلغاندا ئىسلام دىننىڭ بازار
 كۆز قاردىشىنى ھازىرقى زامان بازار ئىگىلىكى
 قۇرۇلمىسىخا ھاسلاشتۇرغىلى بولىدۇ ؟ .....
 129 (5) قانداق قىلغاندا كەڭ مۇسۇلمان ئاپال
 لەرىنى بازار ئىگىلىكى چۈشەنچىسىگە ئىگە قىل -
 خىلى بولىدۇ ؟ .....
 129